

MATERIAŁ INFORMACYJNY

„Ochrona przed chorobami zakaźnymi oraz wszechstronna edukacja kluczem do zwiększenia zaufania do szczepień”

X Ogólnopolski Dzień Szczepień, 7 grudnia 2018 r.

7 grudnia obchodzony jest Ogólnopolski Dzień Szczepień (ODS), którego celem jest propagowanie szczepień, jako najskuteczniejszego sposobu zapobiegania chorobom, poprawa społecznej wiedzy na temat korzyści wynikających ze stosowania szczepień, a także konieczności poszerzania dostępu do tego rodzaju profilaktyki. Finał obchodów tegorocznej edycji ODS odbywa się pod hasłem przywrócenia zaufania do szczepień ochronnych. Podczas briefingu prasowego eksperci omówią aktualne wyzwania polskiego systemu szczepień ochronnych, w tym: zmiany w Programie Szczepień Ochronnych (PSO) na 2019 rok, aktualne priorytety szczepień Pediatrycznego Zespołu Ekspertów ds. Programu Szczepień Ochronnych (PZEds.PSO) przy Ministrze Zdrowia. Eksperti podejmą również temat związany z wpływem ruchów antyszczepionkowych na wyszczepialność w Polsce.

Zmiany w Programie Szczepień Ochronnych (PSO) na rok 2019

Szczepienia w Polsce realizowane są zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych (PSO). PSO zawiera wykaz obowiązkowych i zalecanych szczepień oraz zasady ich przeprowadzania. Zmiany w PSO są ściśle powiązane z zagrożeniami epidemicznymi – wynikają z analizy danych dotyczących aktualnej sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych w kraju. Zmiany w PSO na 2019 r. dotyczą m.in. szczepienia przeciwko gruźlicy. Kalendarz przewiduje, że szczepienie to może być wykonane przed wypisaniem dziecka ze szpitala. **Szczepienie przeciwko gruźlicy wykonane u dziecka przed opuszczeniem oddziału noworodkowego** jest bardzo ważne ze względu na wzrastające ryzyko zakażeń ze strony ukraińskich pracowników. Ponadto w Polsce zapadalność na najbardziej zakaźną postać – gruźlicę płuc z dodatnim wynikiem w bakterioskopii, przekracza wciąż 5 przypadków na 100 000 ludności. Opóźnianie szczepienia byłoby zbyt ryzykowne. Ostatnie wydarzenia w Polsce pokazały, jak groźny jest spadek wyszczepialności poniżej bezpiecznego poziomu. Spadek zaszczepionych dzieci na odrę do 93%, czyli poniżej proggu zapewniającego ochronę (95%) spowodował znaczący wzrost liczby zachorowań na odrę w Polsce u dzieci nieszczepionych. Źródłem zachorowań są obywatele z Ukrainy, przed która stoi groźba epidemii odrę – liczba zachorowań może sięgnąć w tym roku 50 000 przypadków. Ryzyko zachorowania na odrę u dziecka zaszczepionego jedną dawką wynosi 50%. Z tego powodu w PSO na 2019 rok przesunięto **drugie szczepienie MMR z 10 na 6 rok życia**, tak aby dzieci rozpoczynając naukę w szkołach były w pełni uodpornione przeciwko odrze.

Kolejną bardzo korzystną zmianą w PSO na 2019 rok jest **przywrócenie definicji grupy ryzyka rozwoju Inwazyjnej Choroby Pneumokokowej (IChP) z 2017 roku uwzględniającej wszystkie wcześniaki.**

W mijającym roku z pełniejszej ochrony przeciwko pneumokokom mogły skorzystać jedynie wcześniaki urodzone przed 27. tygodniem ciąży. Dzięki zmianom w PSO, w 2019 roku wszystkie dzieci przedwcześnie urodzone otrzymają szczepienia zapewniające najszerszą ochronę przed pneumokokami odpowiedzialnymi za inwazyjną chorobę pneumokokową. Jak wykazały ostatnie badania genetyczne, wszystkie wcześniaki urodzone przed 37. tygodniem ciąży są narażone na wysokie ryzyko zakażeń, w tym pneumokokowych. Wykryto u nich mutacje w genach odpowiedzialnych za obronę przed zakażeniami, ponadto u części z nich stwierdza się defekt odporności wrodzonej odpowiedzialny za hamowanie reakcji zapalnej. Decyzją Ministra Zdrowia z dniem 17 stycznia 2018 roku, wszystkie dzieci z grup ryzyka miały zapewnione w tym roku szczepienia szczepionką PCV13.

Jakie zmiany należy wprowadzić do obowiązkowego PSO aby zapewnić najlepszy profil bezpieczeństwa szczepionym dzieciom?

1. Konieczność wprowadzenia wysoko skojarzonych szczepionek dla dzieci do 2. roku życia

Głównym priorytetem zmian w obowiązkowym PSO zgłaszanym przez Pediatryczny Zespół Ekspertów ds. Programu Szczepień Ochronnych przy Ministrze Zdrowia oraz Konsultanta Krajowego w dziedzinie pediatrii jest wprowadzenie szczepionek wysoko skojarzonych 5- lub 6-walentnych w miejsce obecnie stosowanej szczepionki DTP. Propozycje te zmierzają do zapewnienia wszystkim dzieciom szczepionek powodujących najmniejszą liczbą powikłań poszczepiennych, jednocześnie zmniejszających liczbę wkłuć, co wpłynie na większy komfort szczepionych dzieci. Nie wykazano żadnych różnic w zapadalności na krztusiec, porównując bezkomórkową szczepionkę przeciw krztuścowi (aP – szczepionki skojarzone) ze szczepionką pełnokomórkową (wP-szczepionka DTP). Wykazano, że większość obecnie stosowanych szczepionek aP chroni przed ostrymi zakażeniami pałeczką krztuśca przez okres 6-8 lat.

Które szczepienia powinny się znaleźć w Programie Szczepień Ochronnych jako obowiązkowe, aby zapewnić jak najszerszą ochronę przed chorobami zakaźnymi. Aktualne priorytety szczepień PZEds.PSO przy Ministrze Zdrowia

1. Konieczność ochrony przed IChP i pneumokokowymi zapaleniami płuc dzieci i młodzieży w wieku od 6. do 19. roku życia

Widoczne są pozytywne efekty szczepień PCV13 u dzieci do 5. roku życia przeciwko IChP i pneumokokowym zapaleniom płuc. Wprowadzenie szczepień obowiązkowych przeciwko pneumokokom dla dzieci z grup ryzyka z obniżoną odpornością w wieku od 6. do 19. roku życia to propozycja zmian w PSO zgłoszona po raz kolejny Ministrowi Zdrowia przez PZEds.PSO. Niestety, ponownie nie została objęta szczepieniami finansowanymi z budżetu państwa w PSO na 2019 r. Tymczasem ta grupa dzieci i młodzieży jest szczególnie narażona na gwałtowny przebieg zakażeń i wysoką śmiertelność. Szczepionka PCV13 ma rejestracje i rekomendacje zagranicznych gremiów eksperckich (CDC, ACIP, AAP) do stosowania w grupach dzieci przewlekłe chorych. Jako jedyna ma rekomendacje towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego, Polskiego Towarzystwa Onkologii i Hematologii Dziecięcej, Polskiego Towarzystwa Immunologii Doświadczalnej i Klinicznej do stosowania we wszystkich grupach wiekowych – dzieci i osób dorosłych z zaburzoną odpornością.

2. **Konieczność szczepień przeciwko grypie u dzieci z grup ryzyka do 5. roku życia**

Dane epidemiologiczne wskazują na konieczność szczepień przeciwko grypie wykonywanych każdego roku. Zachorowanie na grypę w grupach ryzyka u pacjentów z defektem odporności czy z chorobami przewlekłymi obarczone jest ryzykiem zgonu lub powikłaniem choroby zasadniczej. Obecnie dla dzieci dostępna jest szczepionka 4-walentna, która zapewnia najszersze pokrycie. Szczepionki 4-walentne mają rekomendacje światowych gremiów opiniotwórczych WHO, STIKO, ECDC oraz PZEds.PSO w związku z szerszą ochroną przed wirusami grypy typu B.

Ruchy antyszczepionkowe w Polsce

Ruchy antyszczepionkowe były i są efektem przemian demokratycznych, ożywiają społeczną dyskusję nt. szczepień ochronnych. Istotą postaw antyszczepionkowych jest brak świadomości, a tym samym lęku przed chorobami, o których paradoksalnie dzięki szczepieniom zapomniano. Z roku na rok rośnie liczba odmów szczepień, w 2018 roku osiągając najgorszy wynik wyszczepialności na przestrzeni ostatnich lat. Według danych opublikowanych przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny w roku 2017 uchylających się od szczepień było 30 089 rodziców, a tylko w pierwszej połowie 2018 roku odnotowano już 34 273 odmów. Warto zwrócić uwagę, że mimo aktywnie działających ruchów antyszczepionkowych, utrzymuje się powszechne poparcie społeczeństwa dla szczepień. W głosowaniu sejmowym przytłaczającą większością głosów odrzucono projekt obywatelski, którego celem było wprowadzenie dobrowolności szczepień. W Polsce utrzymuje się również zaufanie do szczepień, o czym świadczy fakt, że gdy pojawiły się ogniska zachorowań na odrę zaczęto masowo szczepić dzieci a nawet osoby dorosłe szczepionką MMR.

Temat ruchów antyszczepionkowych podczas konferencji podejmie **doktor Karolina Ziolo-Pużuk**, z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, koordynatorka kampanii „Zaszczep się wiedzą”. O szczepieniach opowie z innej – niż medyczna – perspektywy oraz uświadomi słuchaczom podstawowe cechy języka przeciwników szczepień. W swoim wystąpieniu pt.: **Przeciwnicy szczepień: aktywiści czy trolle? Specyfika internetowej komunikacji ruchów antyszczepionkowych** przedstawi analizę przeszło 800 negatywnych wypowiedzi na temat szczepień, jakie pojawiły się na Facebooku i Twitterze w ciągu 30 dni na przełomie czerwca i lipca 2018 roku. Specyfika komunikacji w mediach społecznościowych wymaga również zastanowienia się, czy pojawiające się głosy są głosami aktywistów czy trolli.

Ogólnopolski Dzień Szczepień organizowany jest od 2009 roku. Inicjatywa obchodów powstała dzięki współpracy trzech towarzystw lekarskich: Polskiego Towarzystwa Immunologii Doświadczalnej i Klinicznej, Sekcji Wakcynologii, Polskiego Towarzystwa Pediatricznego i Stowarzyszenia Higieny Lecznictwa. Partnerem instytucjonalnym i współorganizatorem obchodów Ogólnopolskiego Dnia Szczepień jest Instytut „Pomnik - Centrum Zdrowia Dziecka”. Celem obchodów Ogólnopolskiego Dnia Szczepień jest propagowanie szczepień, jako najskuteczniejszego sposobu zapobiegania chorobom, poprawa społecznej wiedzy na temat korzyści wynikających ze stosowania szczepień, a także konieczności poszerzania dostępu do tego rodzaju profilaktyki.

Więcej informacji na stronie internetowej: <http://www.ogolnopolskidzienszczepien.pl/>